

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTI VA OILANING O'ZARO HAMKORLIGI

Abdufattoyeva Muslimaxon G'ayrat qizi
Qo'qon universiteti Ta'lim fakulteti Ta'lim kafedrası
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi
2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola orqali, oila hamkorligi va uning mohiyati, bola tarbiyasidagi muhim jihatlari to'g'risida hamda, bola ijtimoiylashuvini ta'minlovchi hamkorlik metodlar haqida ma'lumotlarga ega bo'lasiz. Qolaversa bolaning MTTga moslashuvi uning bilishga bo'lgan obyektiv ehtiyojini yaxshilash, bola "men"i o'zligini namoyon qiluvchi omillar haqida ham bayon qilamiz.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, oila hamkorlik, ota-ona, bola tarbiyasi, bola shaxsi, hamkorlik metodlar, jamiyat ta'siri, so'rovnom.

Jamiyat hayoti, farzand tarbiyasi va yurt ravnaqi uchun Maktabgacha ta'lim tashkiloti nihoyatda ahamiyatli tashkilot hisoblanadi. Har bir bolaning o'z olami fe'l atvori turfa hil bo'ladi. Shunday ekan bu kichik beg'ubor olamlarini tushunib yana ma'no ma'zmun bag'ishlash, o'z "men"ini shakillantirish uchun ota-onalar bilan mustahkam hamkorlik metodlarini yo'lga qo'yish ahamiyatlidir. Ahamiyatli jihati ota-onalar bilan munosabatlarga yangi yondashuvlar bilan ularning shaxsiy tajribasini hisobga olgan holda. Ota-onalarning bilimdagi so'rovlari va istaklarini inobatga olgan holda, bolalarning rivojlanishiga ta'sir qiladigan muammolarga muloqot mazmunini yo'naltirish bugungi kunda zarurdir. Tarbiyachilar va ota-onalar o'rtasidagi munosabatlar, shaxsiy manfaatdorlik, eski qarashlardan xalos bo'lishni, o'z faoliyatiga aks ettiruvchi munosabatning paydo bo'lishini usullarini qamrab oladi. Farzand ta'lim va tarbiyasi rivojlantirish tamoyili asosida amalga oshirilayotgan bu hamkorlik bolalarni qiziqtirish qobiliyatini, o'z ta'lim faoliyatini tahlil qilishni, hamda ota-ona tomonidan farzandini muntazam nazoratini nazarda tutadi. Ingliz faylasufi Frensis Bekonning fikriga ko'ra - "Bola oilaning quvonchi, ota-onaning ko'magi, jamiyatning hayotiy kuchidir. Bolalar tufayli hayot yanada shirin, o'lim esa unchalik dahshatli ko'rinmaydi" - naqadar to'g'ri va ayni kerakli jumlar. Bugun zamonamiz rivojlangani sayin "ota-onalik ma'suliyati" tushunchasi ham keng qamrovli tushunchaga aylanib bormoqda. Ota-ona farzandini moddiy jihatdan ta'minlaydi, tarbiyalaydi hamda ta'lim olishini tashkil etadi. Oilada tarbiya uzoq muddatli, uzluksiz, ko'p qirrali jarayondir. Ta'limchi?, nazarimizda ta'lim ham tarbiya singari oiladan boshlanib aynan shu dargohda mustahkamlanadigan jarayon. Ayniqsa maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar ta'limida maktabgacha ta'lim tashkilotlari va ota-onalar hamkorligining o'рни beqiyosdir[1]. Qachonki oila va maktabgacha ta'lim tashkilotlari hamkorlikda faoliyat olib borar ekan shundagina ko'zlangan maqsadga erishiladi. Inkori etib bo'lmas haqiqat. Shunday ekan har bir bola biz kottalar uchun qimmatli gavhar, yoki yangi unib, o'sib borayotgan nav niholdir. Shu sababli har bir ota-ona farzandi uchun, o'qtuvchilar tarbiyalanuvchi kichkintoylar uchun qancha e'tibor, vaqt, mablag' sarf etishsa shuncha yaxshi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarini ota-onalar bilan jamoa tarzida va yakka-yakka holda ishlash shakllarini mohirlik bilan qo'shib olib borish, keng aholi orasida pedagogik tashviqot ishlarini tashkil etish tufayli bolalarni tarbiyalashda ijobiy natijalarga erishish mumkin. MTTi xodimlarini ota-onalar va oila bilan hamkorlikdagi ishlarining eng keng tarqalgan shakllarini quyida keltiramiz: "Zero bolalarni tarbiyalash bu kelajakni tarbiya qilmoqdir". Tarbiyachi va ota-onalarning o'zaro munosabatlariga yangi yondashuvlar, axbarot almashinuvi va pedagogik bilimlarni targ'ib qilishdagi hamkorlikdan dialogik yo'nalishdagi

ota-onalar bilan tarbiyachining shaxslararo muloqoti sifatida hamkorlikka o'tish. Bu yerda asosiy tushuncha diolog bo'lib, u shaxsiy teng muloqotni, birgalikda tajriba orttishni anglatadi.

- ota-onalar bilan yakkama-yakka ishlash. Ilg'or pedagogik tajribalarni ko'rsatishicha, ishning bu turi katta ahamiyatga ega. Bunda tarbiyachi oila va bolaning shaxsiy xususiyatlarini o'rganib ularni o'zining tarbiyaviy ishida hisobga oladi. MTTlarimiz tajribasida ota-onalar bilan yakkama-yakka olib boriladigan ishlarning turli xil shakllari aniqlangan; oilaga tarbiyachining borishi, ota-onalar uchun suhbat o'tkazish, ularga maslahatlar berish, ota-onalarning muassasa hayoti bilan tanishishlari.

- ota-onalar bilan jamoa tarzida tashkil qilinadigan ishlar. Bular ota-onalarning guruhiy va umumiy majlisi, ota-onalar maktabi, anjumanlar, shanbaliklar, savol-javob davralari.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim muassasasining oila bilan hamkorligi turli shakllarda amalga oshiriladi. Ushbu shakillar an'anaviy (ota-onalar yig'ilishi, suhbatlar ham individual, ham guruh shaklida olib boriladi) va noan'anaviy (ota-onalar bilan konferensiya, davra suhbatlari) bo'linadi.

Shunday qilib, maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligini yanada oshirish; ota-onalar o'rtasida psixologik va pedagogik fanlarning eng so'nggi yutuqlarini keng targ'ib etish, ota-onalar va muassasa tarbiyachilari bilan turli mavzularda katta-kichik noan'anaviy yig'ilishlar, tadbirlar mashhur har sohaning vakillari bilan uchrashuvlar tashkil etish, badiiy kechalar o'tkazib turish, bolalar ko'ngida ma'naviy boy shaxslarni gavdalantirish, avlodlardan faxrlanish va ularga mos farzandlar bo'lish hissini uyg'otishishubhasiz. Ammo ushbu tashkil etilgan tadbir va uchrashuvlarning muvaffaqiyati tarbiyalanuvchilarning ota-onalari munosabati bilan ham chambarchas bog'liq. Shunday ekan ota-onalarimizda mas'uliyat hissini oshirishimiz asosiy vazifamiz bo'lib qolmoqda. Bugungi kun zamonaviy maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachisiga tavsiyalar: -rivojlangan zamonamizda axborot-texnologiyalari shitob bilan rivojlanmoqda, ijtimoiy tarmoqlardan atrofimizdagi barcha keng foydalanmoqda zamonaviy tarbiyachi bundan oqilona foydalanishi lozim. -Umumiy va navbatdan tashqari yig'ilishlarga ota-onalarni taklif etishda "Onalar yig'ilishi", yoki "Otalarni yig'ilishi" kabi maxsus nomlar qo'yish. Bu ta'lim jarayoniga doimiy faol bo'lgan ota yoki onalardan tashqari maxsus taklif orqali har ikkalasini jalb qilish imkonini beradi.

Yuqorida qayt etilgan ishlarni amalga oshirish jarayonida nafaqat tarbiyachining ijodkorligi, jonkuyarligi balki ota-onalarning mas'uliyati ham muhim. Ota-onalarimiz farzandlarining kelajakdagi muvofaqiyatlari uchun guruh tarbiyachisidan mas'uliyatliroq bo'lishni talab etishadi, bazida hatto bajarishi lozim bo'lgan vazifalarini eslatib ham qo'yishadi. Guruh tarbiyachilari bolalarga she'r yod oldirishadi, suhbatlashishadi, birgalikda mantiqiy o'yinlar o'ynashadi. Gohida mehnat, sport, ashula, yoki raqs bilan shug'ullantirishadi. Bu amalga oshiriladigan faoliyatlar bolani rivojlanishida muhim, ammo, yetarli emas, qachonki bu faoliyatlar uyda ham davom etsa takrorlansa natijalar biz kutgandek bo'ladi. Bolalar rivojlanishida har ikki tomon MTT va ota-ona birdek mas'ul, chunki farzand yurt kelajagi, jamiyat suyanchi, oila ishonchidir. U bir nihol, uni qanchalik parvarish qilsak, o'sib ulg'ayganda mevasi shunchalik totli bo'ladi. Bola kamolatiga, uning yuksak cho'qqilarga erishishiga orzumand bo'lgan, farzandi oldida ota-onalik, jamiyat qarshisida fuqorolik burchalarini chuqur anglagan har bir ota-ona, hayotining bir bo'lagi bo'lgan kasbiga mehri bo'lgan har bir tarbiyachi va pedagogik xodim ushbu vazifaga mas'uliyat bilan yondashishi va uni vijdonan ado etishi lozim.

Men 11-sonli maktabgacha ta'lim tashkilotidagi o'quv dars mashg'ulotimda shuni angladimki, maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar o'rtasida turli hil yo'llar bilan hamkorliklarni yo'lga qo'yilishi mumkinligini o'z so'rovlarimni o'tkazish jarayonida tushunib yettim. Har oyda bir marta ota-onalar yig'ilishi jarayonida yangi o'quv yildagi vazifalar, o'quv ishlar natijalari, ham manan ham jismonan rivojlantirish, nutuqni rivojlantirish,

chet tillarini o'rgatish hususida har bir ota-onalar bilar individual hamda guruh shaklida suhbatlar borishini aniqladim. Oila bilan hamkorlikda maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilari va ota-onalar maktabgacha yoshdagi bolani tarbiyalashda yagona tizimni taminlaydi. Albatta har bir inson o'z farzandi kelajagi uchun bee'tibor bo'lmasligimiz kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Fayziyeva Z. "MTM va oila hamkorligi" Maktabgacha ta'lim jurnali 2/2016
2. w.w.w Maktabgacha ta'lim.uz
3. w.w.w pedagog.uz (Termiziy va Abu Dovud rivoyatlar).
4. Maxfuza Usmanova, THE CONCEPT OF EDUCATIONAL PROFESSIONAL COMPETENCE AND ITS YIELD FACTORS , Arxiv Nauchnykh Publikatsiy JSPI: 2020: Arxiv №54 (science.i-edu.uz, jspi.uz)
5. Abdurahmonovna, N. M. (2021). Pedagogical and Psychological Aspects of Professional Sustainability of Future Teachers